

זה בורר פרק שלישי מנהדרין

בן.

עין משפט

לג א מיי פ"א מהל'
שמיטין הלכה יא:
לד ב ג מיי שס פ"ח
הלכה יח:

רבינו חננאל

בגאון אלם
שמהלכות מטילה מס כן
זמן לבחור מן היהודים
מכל אחד ואחד לפי
ממל ויכין דחוי רבנן גי
מוסכין שמעריכין חנם
ותואשים עניה למקצתן
ומקלין עליה ומכבדין
ומעל מקצתן יתור מן
האחר נמצא גולנין לפיכך
ספלהו רבנן: **חמא** רב
ורועה שאמרו **חמא** רב
מן ספולין בן רועה בהמה
דקדק בן רועה בהמה
ותה מסתברא הכי כדרבא
דורתנא נאמנין ג' /
דקדק בקר מכלל דאלי רב
במה נאמנין עלי רועה
במה גסה מן ספולין הן
לערות דומין לרועה הן
ספולין אבל לא לעדות
מקדגתה ג' דאי לעדות
ג' למא לי ואשקניא רוע
מאי לרועה אמאי רוע
בקר רב לא תלתא דלי
וגריה יתני ספלי וישנין
אתא לאשקנימין אלא
דליא שכחי כיבוש א
קבליהו עליה אינו יכול
לחזור בן אמר רב יהודה
כחן רועה בן לומר
א"פ שלא ארהו נוטל
משדות אחרים ומשכיל
לרועה בהמה פסול. לומר
סתם בגאי כשר עד שיראו
דחתו גולה יתור ממאי
דאוריז: אבוב ד'
דורא סתם בגאי הוה ג'
שנין כי הזה אתי רישא
הרבה למתא חורב אמר
רבנן לן קנא עד בחורין
אמר ג' קנא נפשיה
והוה ג' עמי יצירתי ל'
סבדיה אהרניהוהו ללוגי
למקלחתיה מניה אלי
אצטריכו לי: **אמר** ריש
בתלתי הוה קורין חורב
דאוספ' שביעית חסורי
שביעית והיו אומרים
אוספין כשרין חסורי
ספולין משרב משרב
מעות לעניס ועניס אספ'
ומייתי להו חורב מעות
חורב אחד הוה חתי
ספולין משרב האנסין
ומאן ניתו אורב כוכבים
ותובנין חורב מנייהו
התירו להן לאסוף ולפרוע
לתי כרן יצירתי דמכריזו
דורע שביעית משום
ארתנא חורב לומר אוספין
חייא בן ורועין ר' יהושע
בן יהודה הוה אלי עכבר
שנה כסאי שביעית
פגע בהו ריש לקיש אול
הביהויו חורב להווא
גברא דזריב שביעית
אמר להו כחן חורש.
לומר מכדורע אני הוה
לחורש שביעית חורב
מן הכניסם חסורי
על שביעית א"ל כי
לומר אשטותא אי בחורב
לומר יכול הוא שאמר
שרה עד ש'ו היא אול
אני בתותי חורב גברא
אתרנא חורב כסא ח'
כחן אמר לו יכול
לומר אני וזמר שהיא
עבדתי אתיאל לאמורת
לעול ביתי חורב אני צריך
לקשור לפיכך אני חותך
אני חסורות ומדנתא
חורמה שנפלה לאמה
סא שביעית תעלה פחות
ממאה קורב ומפני כן
אני מברכה אותה לבחן
ור שרודה הוא דין.
מן השני א"ר רוחא אל
הוה עכבר א' ויתורא אל
הוה עכבר א' ויתורא אל

מִשְׁרָבּוֹ הָאֲנָסִין וּמֵאֵי נִינְהוּ אֲרֻנוּנָא. וְאִלֵּם וּמִשּׁוֹס אֲרֻנוֹס
הַמִּירּוֹ לְמִרּוֹס וְלִרְרוֹס דְּהוּיֵא אִסְכּוֹרָא מְדֹאֲרִייתָא וְיִלֵּ
דְּמִיירִי שְׁבִיעִית בְּזִמְנָא הֵּס דְּרִבְנָן אִי נִמִּי וְיִלֵּ דְּפִקוֹת נֶפֶשׁ הוּא שְׁשׁוּלָא
לְהֵס הַמֶּלֶךְ מִסְּ וְאִין לְהֵס מֵה יִפְרַעְנוּ וּמֵתִים בְּתַפְסִיקָה הַמֶּלֶךְ וְהִכִּי
אִיתְמַר צִירוּשְׁלַמִּי מִשּׁוֹס חִיי נֶפֶשׁ:
עֶבֶר הַשְּׁנֵה בְּעֵסִיא. וְאִלֵּם הֵיאָךְ הֵיאָךְ
הִיו מַעֲבִירִין בְּעֵסִיא אֵל
עֵסִיא חוּלָה לֵאדָרְךָ הֵיאָךְ דְּלִמְרִירִין פִּי
חֻזְקָה בְּחֵמִים (בִּצִּד דִּף ג' ו. וס) עֵסִיא
וְאִסְפְּמִיא וְכוּ' וְיִלֵּ דְּלַעֲבֵר רִי' לְחֻשׁוֹ
וְהִכִּי מִשְׁמַע מִדְּקֻלְמָר כֵּהן וְחֵיטֵס
מִשְׁמַע שְׁבִיעִית הֵיאָךְ וְאִין מַעֲבִירִין
הַשְּׁנֵה שְׁבִיעִית דְּלִמְרִירִי (לַעֲלִי ד' י. ב.)
אֲנִיסְטוֹן אֲנִי בְּתוֹכָהּ. פִּי־ה
לְשׁוֹן רִלְשׁוֹן שִׁמִּיר אִנִּי
בְּתוֹכָהּ וְקִרְקַע שֶׁל נִכְרִי הוּא וְלֵא
נִהִירָא דְּלִמְרִירִין בְּגִיטִין (דִּף סב.)
וְס) אִין עוֹדִירִין עִס הַנִּכְרִי
שְׁבִיעִית ע"כ נִרְאֵה כְּפִירוֹס אֲחֵר
שְׁפִירֵשׁ הַקּוּטְרַס מִשּׁוֹס אֲרֻנוֹנָא:
לַעֲקֵל בֵּית הַבֵּר אֲנִי צִירָךְ. וְקֵסֶה
דְּמִי' מֵה צִיךְ מִי' הוּא
מִשְׁבִּית הַכֵּס דְּהִכִּי אֲמִירִין פִּרְקֵל כֻּלָּל
גְּדוֹל (שִׁבְת דִּף עג.) וְס) הוֹזֵמֶר וְאִרְיָךְ
לַעֲלִים חִיב שְׁחִים מִשּׁוֹס קוֹלֵר וּמִשּׁוֹס
נוֹטַע הֵכָא נִמִּי לְחִיב מִשּׁוֹס עֲבֻדָּת
נוֹטַע וְיִלֵּ דְּעֻבִּיד לִיֵּה צִלְּמוֹ עֵינִין
דְּוֹדֵאֵי קֶסֶה לִיֵּה דְּלִיכֵא לְחִיבִין מִשּׁוֹס
נוֹטַע¹ דְּלִמְרִירִין גְּבִי שִׁבְת דִּשְׁאֵי גְּבִי
שִׁבְת דְּמִלְּמָלֵת מַחֲשַׁבְתָּה אֲסִרָה תּוֹרָה
וְהֵאָךְ מִתְעַבְּדָל מִשְׁחַבְתּוֹ אֲזַל גְּבִי
שְׁבִיעִית אִין לְאִסּוֹר רֵק הֵיאָךְ דְּמִשְׁבִּית
הַקִּרְקַע אֲזַל הֵכָא קִשִּׁיא לִיֵּה וְכֵה"ג שְׁרִי
דְּלִאִיתָא פִּרְקֵה הַמוֹכֵר אֵלֶּה הַסְּפִינָה
(בִּצִּד דִּף ע. ב.) **יִמְכְּרוּ** לְכַהֲנָנִים בְּרִמִּי
תְּרוּמָה. וְאִלֵּם וְהֵאָךְ אִסּוֹר לַעֲשׂוֹת
סְחֻרָה שְׁפִירוֹת שְׁבִיעִית דְּלִמְרִירִין
בְּמִסְכָּת ע"י (דִּף סג.) לְכַלְהֵל וְלֵא
לְסִקְחָה וְיִלֵּ דְּסִקְחָה הֵינִי כְּשִׁמוּכָה
צִשׁוֹק כְּעִין חֲנוּת דְּדִמִּי לְסִקְחָה אֲזַל
פִּעַס א' כְּעִין אֲקִרְאִי צִעְלָמָא לִיכֵא
מִשּׁוֹס סְחֻרָה: **בְּדוֹר** אֵל אֲרִין
רַחֲבַת יֵדִים. פִּי־ה כְּדוֹר כְּשֻׁרָה
יִסְבּוּצוֹה שְׁלִילוֹת פִּי־ה כְּגַר שְׁהוּא גּוֹלָה
לִי דִירָה כְּמוֹ מְדוֹר בְּחֵלְהִי רֶשַׁע (שְׁלִילוֹ
סד.) לֵא כְּדוֹר פְּלוֹטִי' צִעְלָמָא² כְּמוֹ
הַכְּדוֹר וְהַלְמוֹס (לִקְמֵן דִּף סד.) וְאֵע"ג
לְדֵא כְּחִיב כְּדוֹר מִי' אִשְׁכְּחֵן כִּי הֵיאָ
דְּרֶשֶׁה לְכַחֲבִי (קֶסֶה יג.) דְּצִרי כְּחֵמִים
כְּדִרְבּוֹנוֹת וְדִרְשִׁין (יִירוּשְׁלַמִּי סְגִידִין
פִּי־ה) כְּדוֹר שֶׁל צְנוּת שׁוֹרִיקִין וְיִלֵּ
חֲצִירָתָה קֵךְ אֲדֹס מוֹסֵר דְּצִרי תּוֹרָה
לְחִצִּירוֹ וְלִתְלַמִּידֵיו זֶה לֹא וּמִתְפַּקֵּחִין
זֶה מִזֶּה וְלֵא כְּחִיב כְּדִרְבּוֹנוֹת³:
מַחֲשַׁבֶּה

לא מיד¹ אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמין
שכנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה
כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שכנא
א וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר
וזן קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה
נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי
נביא ואמר לו² לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר
קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המגזין הלך
בית דוד בא נביא ואמר לו³ מה לך פה ומי לך פה
הנה ה' מטלטלך מטלטלה גבר אמר רב⁴ מטלטולא
ברכי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא
צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש
איהו אתא גבריא לא אחריה לדשא באפי משריייה
אמר

אֲרוֹסִין כְּשֵׁרִין. דמנאי למיכלניהו קודם זמן הביעור: ואולי עניים **אֲסָפִי לָהֶם.** כשציל המעות והוו להו סוחרי שביעות ורחמנא אמר ללכלה **יִוְקָדָה כֵּן** ולא לסחורה (ע"ז עב). והכי משמע מתנינן בתחלה ללכו הפסולין עבשו משום סוחרי שביעות היו קורין אותן אֲסָפִי שביעות וכשרין משרבו האנסין חזרו לקרות את האוספין סוחרין ופסולין: **אֲרֻנוֹת.** ארנוט משם שגובה המלך מן התפוזות כך וכן. כורין מן השדה לשנה: **פָּזוּק וְרֵעוּ כְּשִׁבְעִיעִית.** שביעות בזמן הזה דרבנן דבטלה קדושת הארץ: **כְּרִיב חֵרִישׁ:** חריש: **אֲמָר לָהֶם.** ריש לקיש: **כֵּן וְחֹרֶשׁ.** הנה כהן הוא שחורש בשביעות דלמרי לקמן נחשדו כהנים על השביעות: **אֲגִיסְטוֹן.** שכיז וקרקע של נכרי הוא. אי"נ משום ארנוג שער צעל הבית לחרוש: **כַּהֵן.** וזמר כרס: **עֵקֶל.** דדורתי"א וזריכה לבית הדב לקשור את תפוח הזיתים כשעורין את האותן בקורה: **הַכֵּז יוֹדֵעַ.** לבו יודע אלם לעקל נתכוין או לעקלקלות: **לְעַקְלָקְלוּת.** לעבור על דת: **סַעֲלָה.** דתרומה צטילה כחמד ומאה והשביעות יאכל על קודם זמן הביעור: **לַפָּחוֹת.** ומה דהוא ליה מדמוע ואסורה לזרים: **יִמְכְּרוּ לָכֵן.** דהא שרייה ל"י תרומה: **דַּמִּי תְּרֹמָה.** כלומר צבול דתרומה אין דמיה יקרים כחולין לפני שאינה ראויה אלא לכהנים. כלומר יימכרנה צעליהם לכהנים במה שיכול חוץ מדמי התרומה שהוא חייב לתתם לכהן כחנם דמותר למכר שביעות ע"מ לאלוהי הא ודמיה קודם הביעור: **נִחְשְׁדוּ כַּהֲנִים.** להשקות שביעות אחר זמן הביעור דמורו זה היתירא משום דאשחרת תרומה וקדשי קדשים לגבייהו והשביעות נמי קדושת הארץ היא: **אֲחֵלָּה דְרִישׁ לְקִישׁ:** ערודא הוא דין. קמתרן הוא זה ומטרים דבדבריו: **כִּי כִּדְאִמְרִין כַּכֵּ"ק** (דף ע"א): **הַתְּחִלָּה עַל הַשְּׂבִיעִית.** שנעשו סניגורין לרשעים: **שְׁלֹשָׁה רוּעֵי צָר.** צפרק ככה גדול (ע"ל דף ע"ב): **קֶשֶׁר רִשְׁעִים הוּא.** והיאך אמן סומכין על מנין זה לעשות כדבריהם ואפילו אי הן עושין עבור דקין וכדת אין השנה מתעברת (ע"ל דהיהן דצטין) (א) צ"ל יימנין חס אינו מנין: **דֵּא עֵקֶל.** שאתה קורא אותן רשעים: **שִׁנְאָה.** ממונה על ביתו של חזקיהו מלך יהודה: **הַשְּׁלִימָה.** לעודד: **וְיִדְרֹכוּ קֶשֶׁם כּוֹנֵנוּ חֵלֶם וְגו'.** על שם שעי"י הדין הוא מצדק להמית את אדוניו בלשון הרע הכמוז שם: **לֹא תִאֲמָרוּן קֶשֶׁר.** את תחשוב דעתך חזקיהו שיהא מניינו של שדנא מנין ליתחב רוב: **כְּבָרֵי בִּישׁ דָּוִד.** שהיה מתגאה למרוד במלכות וליקבר בזמנו כבקצורת המלכים: **לָנוֹךְ יִנְפֹךְ לָנֶפֶשׁ דְּדָוִד.** כצד יסבון חילות דדור כשורה להגלותך אל ארץ רחמנא ידים. סיפיה דקרא שמה תמות ושם מרכבות ככבודך קלון בית אדונך: **כִּי הוּא.** שדנא נפיק עם סימנו ללאת מירושלים ונהלשם עם סנחריב: משרייתך

דגברא קשי מדאיתתא ⁴ועמך עמה אמר רבי יוס
ועמך עמה וכתב התם ⁵ועל שפם יעמה ⁶צנוף יצנפן
קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נמ

בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמרין זאת אומרת נחשדו הכהנים
אתא ישר לקיש לקמיה דר' יוחנן א"ל בני אדם החשודים על השביעית כשרין לעבר השנה
עצא כלומר זו צרה: שכנא הוה דריש בתל סרי רבבותא וחזקיה בחד סר והוה חזקיה מ

מסורת הש"ס

(א) [נ"ל דמניא], (ב) [מוספ' תרומות פ"ו], (ג) לעיל יח.; (ד) כתובות כח., (ה) [קולר. רש"א], (ו) [וע"ע מוס' סוכה לו. ד"ה אחרוג ומוס' חולין סד. ד"ה כודרת],

תורה אור השלם

1. כי הנה הוֹנֵק
יִדְרָכְךָ בְּחֵנֶיךָ
עַל יְדֵי לִירוֹת בְּמֵוָה אֶפֶס
לִשְׁרִי לָכֶּ. הַלְהִים יֵא
2. לֵא תֹאמְרוּן קִשְׁרָה
אֲשֶׁר יֵאמֹר הֵקֵם הַלֵּל
קֶשֶׁר וְאֵת מִזְרָאוֹ
תִּקְרָא וְלֹא תִעְרָגוּ
יִשְׁעֵהוּ חֵי
3. הַה קִּי הַה וּמִי קִי
יִשְׁבֹּתָ לִי הַה קִי
חֲצִי מְרוֹם כְּפִי הַה
בְּסֻלַּע מִשְׁכָּן לִי.
יִשְׁעֵהוּ חֵי
4. הַנָּה יִמְלִטְלִף
טִלְטֵלָה גְּבֵר וְעֵתָן
יִשְׁעֵהוּ חֵי
5. הַדְרֵעַ אֲשֶׁר בְּכֹנֵי
בְּגָדֵי יְהוָה פְּרִימִים וְעַל
יִשְׁפֹּס הַה וְעַל שֹׁפֵם
יִשְׁפֹּס וְעַמָּא מִצֵּד יִקְרָא:
יִקְרָא יֵחַ
6. עֲנוּן יִצְנָף גִּנְפָה
בְּדֹרֵא אֵין רַחֲבָה
יְהִי שְׁמָה מְנוּחַ וְיִשָּׁה
בְּמִכְבּוֹת בְּכוֹדָן קִי
אֲדָנִי: כְּלֹוֹן חֵי

גליון הש"ס

גמ' א"ל ואי קרי לבו
רועה צאן. עיין ע"ז דף נט
ע"א תוס' ד"ה דארי:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה קשר וכו'
 דעין 3"ד נאמנין וזה
 אינן נאמנין הס"ד:

לעזי רע"י

דדורת"א [רידורט"א].
סורג המחזיק את הויתים
תחת הקורה בבית-הבד.

מוסף רש"י

לעקל בית הבר. כמין
קופה מסורגת צמודה
ואחרי סחיטת הזיתים נתן
הגפת בחותו עקל ומניח
עליו קורה ומכנידו להוציא
המשקה הנשאר (ע"ז עה.).